

Fråga om det fanns skäl för en socialförvaltning att göra ett oanmänt hembesök

I en anmälan till JO anförde makarna AA och BB m.fl. klagomål mot socialsekreterarna CC och DD vid Socialjouren i Karlstads kommun. I anmälan riktades kritik mot de båda socialsekreterarnas agerande i samband med att de besökte AA i makarnas bostad den 9 februari 2003 tillsammans med AA:s svärson, EE.

Anmälan remitterades till Social- och arbetsmarknadsnämnden i Karlstads kommun för utredning och yttrande. Som sitt yttrande lämnade nämnden en skrivelse som upprättats av de berörda tjänstemännen, CC och DD. De anförde bl.a. följande.

Under eftermiddagen 2003-02-09 kontaktar EE, far till FF och GG, Socialjouren. Vi träffar honom i polishuset i Karlstad dit han kört från Strängnäs med anledning av att han planerar att hämta sina barn hos sin svärfar, barnens morfar AA.

EE berättar att barnens mor HH lämnat barnen hos deras morfar för ca 1½ vecka sedan mot hans vilja. Detta med anledning av en händelse i hemmet där han av HH blivit anmäld för olaga hot. Oklart exakt vad som inträffat.

Vid kontroll med polisen står det klart att EE är vårdnadshavare för båda barnen tillsammans med HH, vidare att det finns en anmälan om olaga hot, dock framgår ej vad anmälan består i.

EE berättar att han misslyckats i sina försök att få kontakt med barnen hos svärfadern med sambo som nekat honom att prata med barnen per telefon. EE är uppenbart skärrad över situationen att inte få kontakt med barnen, han anser att de bör komma hem till Strängnäs snarast och gå till skolan.

Vidare berättar han att under gårdagen kom HH hem tillsammans med sin mamma och syster till parets gemensamma bostad i Strängnäs för att hämta en del av HH:s tillhörigheter. EE hade då känt sig hotad och med anledning av det gjort en polisanmälan. Paret ligger i skilsmässa.

EE ber Socialjouren om hjälp att hämta barnen, vi förklarar då att vi ej har befogenhet att hämta barnen utan att det är vårdnadshavarnas ansvar att se till barnens bästa.

Vidare förklarar vi för EE att Socialjouren endast kan agera och hämta barn om det föreligger skäl för ett omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) om vård av unga, LVU.

Vi går honom till mötes och gör honom sällskap till adressen där barnens morfar bor, överenskommelsen med EE är att vi följer med som stöd för honom men att det är upp till honom att föra sin talan.

Vi finns i bakgrunden då EE ringer på dörren, då AA öppnar dörren flyttar sig EE och ställer sig bakom oss. AA öppnar och börjar omedelbart att skrika högljutt till oss och framför allt till EE. Vi ber att få komma in i huset, han släpper då in oss och vi blir under hela besöket stående i hallen. Innehållet i det AA förmedlar är att han ej kommer att lämna ut barnen, han anser varken att dottern HH eller EE är kapabla att ta hand om dem, vidare att han har lovat HH att ej lämna ut dem till EE.

Vidare är AA mycket upprörd över anledningen till att socialtjänsten kommer hem till hans hem. Då han ber om tjänstelegitimation är en av oss på väg ut i bilen för att hämta den, AA blir då ännu mer upprörd. Vi skriver våra namn på en lapp och ger honom. [---] Socialjouren gavs aldrig möjlighet att förklara varför vi åkt hem till AA, anledningen till att det ej var möjligt var hans sätt att uppträda, att han skrek oavbrutet och ej var mottaglig för det vi försökte förmedla. Med tanke på barnen var det absolut inte ett lämpligt läge att stanna längre i hemmet. Vi uppfattade situationen vara så pass hotfull att vi valde att efter en kort stund lämna hemmet. [---]

Vid telefonsamtal till HH framkommer anledningen till att barnen befinner sig i Karlstad, hon berättar om händelsen gällande anmälan om det olaga hotet från EE. Vi har även telefonkontakt med Socialjouren i Strängnäs kommun, HH berättade att hon varit i kontakt med dem kvällen innan, vilket Socialjouren i Strängnäs bekräftar för oss.

Vår bedömning efter besöket hos familjen AA och BB, telefonsamtalen med HH samt kontakten med EE var att det ej förelåg kriterier som kunde ligga till grund för ett omhändertagande enligt 6 § LVU.

EE lämnade Karlstad i oförrättat ärende.

AA och BB yttrade sig över remissvaret.

I ett beslut den 3 juni 2004 anförde *JO André* följande.

Redan i samband med det första samtalet med EE måste det ha stått klart för CC och DD att EE och hans hustru befann sig i konflikt med varandra och att också förhållandet mellan EE och hustruns far AA var spänt.

Om en enskild har vänt sig till socialtjänsten med önskemål om att myndigheten skall inta en stödjande och medlande roll i en konflikt är det av vikt att socialtjänsten arbetar så att alla berörda förstår myndighetens roll, uppgifter och befogenheter. Om socialtjänsten arbetar på ett sätt som hos någon av de inblandade är ägnat att ifrågasätta myndighetens opartiskhet riskerar man att konflikten i stället förvärras.

Jag har i och för sig förståelse för att CC och DD fann skäl att överväga om någon form av ingripande från socialtjänstens sida var påkallat. Vad som var känt om det konfliktfyllda förhållandet mellan de inblandade borde emellertid ha manat till särskilt stor försiktighet vid val av vilket tillvägagångssätt som skulle väljas. Mot bakgrund av vad jag ovan har sagt om vikten av att alla inblandade förstår myndighetens roll vill jag ifrågasätta det lämpliga i att oanmält besöka AA tillsammans med EE. I remissvaret har visserligen angetts att socialsekreterarna följde med som stöd för EE men att det ankom på honom att föra sin talan. Som

händelsen nu utvecklades hamnade de båda socialsekreterarna i en situation där AA, ställd inför det plötsliga hembesöket, uppfattade det som att de båda aktivt medverkade till stöd för EE i dennes avsikt att hämta sina barn. Enligt min mening borde socialsekreterarna före ett eventuellt hembesök ha ringt till AA och för honom förklarat socialtjänstens roll i sammanhanget.

Syftet med besöket synes emellertid även ha varit att försöka klarlägga om barnen för illa och om det fanns anledning att omhänderta dem. Det kan diskuteras om de uppgifter som EE lämnade var sådana att de över huvud taget motiverade ett oanmält hembesök. Oavsett hur det förhöll sig härvidlag inrymmer ett hembesök i det angivna syftet ett sådant inslag av myndighetsutövning att det som regel är olämpligt att andra än myndighetens representanter deltar i besöket.